

RIJEČ KAO ZRCALO

Putovanje do sebe Kierkegaardovom pričom

Kako čitati Bibliju? Sören Kierkegaard jednom je Bibliju usporedio s ljubavnim pismom. Mladić je dobio ljubavno pismo. No, ono je napisano jezikom kojega on ne razumije. Nema nikoga tko bi mu pismo mogao prevesti, a najvjerojatnije niti ne želi nekoga drugog uvesti u sadržaj pisma upućenog samo njemu. Što će učiniti? Uzet će rječnik i pokušati prevesti pismo. Malo po malo, riječ po riječ probijat će se kroz nepoznati tekst. Sve dok ovaj mučni posao prevođenja ne privede kraju neće moći početi čitati pismo, jer prevođenje i čitanje nisu ista stvar. Slovanje i traženje svake riječi u rječniku nikako se ne bi moglo nazvati čitanjem. Dok se muči s riječima i trudi s prijevodom u njemu raste nestrpljivost da konačno dovrši prijevod kako bi odmah potom mogao u miru pročitati pismo.

Pretpostavimo, veli Kierkegaard u svom detaljnom opisu prevođenja i nutarnjeg stanja ovog mladića, da pismo ne sadrži samo osjećaje kako je to inače uobičajeno u ljubavnim pismima, nego da sadrži i želju koju bi draga rado htjela da joj on ispuni. I ono što ona traži uopće nije mala stvar. Traži toliko da bi, recimo svaki treći mladić, još jednom promislio prije nego li bi joj ispunio želju. Naš mladić, međutim, veli Kierkegaard, ne čeka niti jednog trenutka. Odmah ustaje kako bi što prije ispunio želju svoje drage. Nakon nekog vremena, kada se susretnu, ona mu veli: Ali, dragi, ja to uopće nisam tražila od tebe. Mora da si krivo preveo ili pogrešno shvatio moje riječi! I Kierkegaard se pita da li bi se mladić pokajao što nije ostao sjediti za stolom, uzeo još nekoliko rječnika i potrudio se što točnije prevesti pismo prije negoli je ustao ispuniti želju svoje drage. Da li bi ga njegova žurnost da ispuni krivo shvaćenu želju učinila manje dragim? Da li bi, primjerice, učitelj manje cijenio učenika koji je spremio puno više gradiva zato što je krivo razumio učiteljeve upute? Mladić razlikuje čitanje i čitanje. Ako u pismu otkrije želju svoje drage, želi je odmah ispuniti.

Mislimo sada na Božju Riječ. Kada proučavaš Božju Riječ, veli Kierkegaard ne obezvrjeđujući niti malo studij i proučavanje, još uvijek je ne čitaš. Kao i ljubavno pismo ona se ne čita sve dok se ne dovrši posao proučavanja i studija. Ona se čita ili prije ili nakon studija. Studij Božje Riječi nije čitanje Božje Riječi.

No, Biblija ima u sebi toliko nejasnih mjesta, cijele knjige su tako zagonetne, javlja se sasvim spontano poznati prigovor. Kierkegaard, otvoreno i iskreno, veli kako bi na njega odgovorio samo onome tko svojim životom pokazuje da već ispunja sva druga, lako shvatljiva mjesta. Prigovor je vjerodostojan samo ukoliko smjera pojašnjenju Riječi radi njezina ispunjenja, onako kako je vjerodostojna ljubav mladića koji, dočim razumije želju drage, nastoji ispuniti je, usprkos nekim nejasnim mjestima u pismu.

Ono što nas kod čitanja Svetog Pisma obvezuje nisu nejasna mjesta, nego ona jasna. Kada bi u njemu postojala i samo jedna jasna riječ, valjalo bi djelovati po njoj. I to iz jednog razloga. Božja Riječ je, naime, darovana da po njoj djelujemo. Čitaš li Božju Riječ tako da zaboravljaš kako te najmanja riječ koju si razumio trenutačno obvezuje da po njoj djeluješ, ti ne čitaš Božju Riječ.

I kao što mladić pismo može čitati samo kada je sâm, tako je i s Božjom Riječi. Tko je ne čita sâm, ne čita Božju Riječ. Sâm s Božjom Riječi! I Kierkegaard odmah priznaje kako se on ne usuđuje biti sâm s Božjom Riječi. Sâm na način da se između njega i nje ne uvuče neka prevara osjetila. I priznaje kako ne poznaje nikoga komu bi vjerovao da ima dovoljno iskrenosti i hrabrosti da bude sâm s Božjom Riječi.

Dočim otvorim Sveto Pismo, nastavlja Kierkegaard, već me prvo mjesto koje otvorim zarobi. Pita me kao da me sâm Bog pita, da li sam učinio ono što čitam. I tada sam zarobljen. I tada mogu ili odmah djelovati po njoj ili se ponizno pokajati.

Tko nije sâm s Božjom Riječi ne čita Božju Riječ. Ona je kao zrcalo. Zrcalo nije tu da ga promatram, nego da vidim sebe u njemu. Božja Riječ nije tu da je promatram, nego da živim po njoj. Naravno, studij Božje Riječi je studij zrcala. Nakon studija, međutim, valja se pogledati u zrcalu.

Kako se u kršćanstvu čita Božja Riječ? Jedan je veliki dio uopće ne čita, tvrdi Kirkegaard. Jedan mali dio je čita kroz studij, to jest promatra zrcalo. Drugim riječima, veliki dio je promatra kao staru, zastarjelu riječ koju ostavlja po strani, a mali dio kao iznimno čudno, zanimljivo i staro pismo u koje ulaže začuđujući mar, trud i oštroumnost.

Božja Riječ. Božja se Riječ može tumačiti s namjerom da joj se bude poslušan, ali i s namjerom da se obranimo od njezinih zahtjeva. Glavni problem s Božjom Riječi nije njezino razumijevanje. Daleko je teže htjeti je razumjeti i pristati na život po njoj.

Ljudski je da se čovjek brani od moći Riječi nad njim. Ljudski je moliti Boga za strpljivost i sućut nad svojim nemoćima da odgovorimo njegovoj Riječi. No, nije ljudski Božjoj Riječi dati drukčije usmjerenje, nizati između nje i mog života, zid po zid, naslagu po naslagu, s nakanom da nikako ne stanem pred Božju Riječ i pogledam se u zrcalu, onako kako dječak koji očekuje batine ispod hlača stavlja ručnik na ručnik.

Godinu za godinom, dan za danom, po cijeli Božji dan sjediti pred zrcalom i promatrati ga. Iz najbliže blizine promatrati zrcalo i ne vidjeti sebe u njemu.

Eugen Drewermann će mladića pretvoriti u studenta, a djevojku u Kineskinju. Pisanje pisama će teći preko prevoditelja sve dok se student ne odluči na studij kineskog. Pustić će da pisma teku neko vrijeme, a onda nakon nekoliko godina nalazi studenta kineskog pri koncu svog doktorskog rada o srednjovjekovnoj kineskoj ljubavnoj poeziji. Razlog zbog kojega je uopće počeo studirati kineski pojavi se tu i tamo u nostalgичnom pogledu u večernjim satima pri krigli piva. Djevojka koju je volio pretvorila se u maglovito sjećanje na mlade dane zaljubljenosti. Student kineskog Drewermannu je zapravo student teologije a pretvorba zaljubljenika u znanstvenika pretvorba je vjernika i pozvanog mladića u činovnika i teologa.

Kierkegaardova se usporedba ne iscrpljuje samo u ovoj varijaciji. Nije napisana kao gotova priča, nego kao priča u nastajanju u kojoj svaki novi detalj može cijeloj priči dati drukčije obilježje. Srce priče se, međutim, ne mijenja. Premještajući detalje po vlastitom nahođenju i stvarajući priču od elemenata koji su nama životno bliži i poznatiji, na koncu dobijemo priču u kojoj se počne nazirati naš lik. Tako nam Kierkegaard na neizravan način pomaže da pred zrcalom ne vidimo zrcalo, nego sebe.

I priča o Riječi kao zrcalu pretvara se sama u zrcalo. I pitanje kako čitati Bibliju pretvara se u pitanje kako živim Riječ. I tako, vođeni pričom majstora riječi, odemo daleko da bi nas priča vratila u blizinu. Pred Riječ. Pred zrcalo. Pred Riječ kao zrcalo. ... Sami? Sami pred Riječju?

Prepričao Ante Vučković